

Constanța

Săptămîna teatrului de păpuși

C ea de-a șaptea ediție a reuniunii artiștilor păpușari de la Constanța a înrîmît calitățile maturității. Experiența cîștigată a început să-și spună cuvîntul, atît organizatoric, cît și profesional: astăzi, Constanța este rampa de lansare a celor mai bune spectacole de păpuși produse în ultimii doi ani, pe întreg cuprinsul țării.

Deși au participat doar zece colective, cu douăsprezece spectacole (am regretat absența unor echipe de păpușari fruntașe, reprezentînd teatrele din Tirgu Mureș, Brașov, Oradea, Iași, Bacău, precum și din Brăila, Pitești, Ploiești, Alba Iulia), ediția actuală a suscitât, totuși, un interes deosebit.

Purtînd girul obiectivității și al exigenței (datorat competenței specialiștilor și criticilor prezenți), manifestarea constanțeană a reușit să delimiteze valoarea de non-valoare, marcînd depășirea momentului de criză. Prin cele mai bune spectacole (prea puține totuși, în raport cu forțele de care dispune teatrul de păpuși), această ediție evidențiază jaloanele prin care teatrul românesc de păpuși se poate menține la nivel competitiv, semnalînd totodată și tendințele care pot degrada acest străvechi gen de artă.

Cu cele trei reprezentații oferite la întîlnire (*Metamorfoze*, după Ovidiu, *Ursulețul Winnie Pooh*, după A. A. Milne, și *Înimă rece*, după Hauff), teatrul-gazdă s-a afirmat nu atît prin personalități și spectacole, cît prin direcțiile artistice urmate. Vădînd o solidă cultură profesională. Echipa constanțeană a devenit un factor stimulator în mișcarea noastră păpușarească, prin orientarea repertoriului, prin colaborarea creatoare cu diferiți artiști, prin disponibilitatea pentru toate formulele, mai vechi sau mai noi; în sfera de preocupări specifică genului, spectacolele sale se adresează unui public de o anumită vîrstă, transmîtînd convingător un mesaj educativ limpede. Rod al unor ani de eforturi și de experiențe, *Metamorfoze* și *Ursulețul Winnie*, cu calitățile și cu micile lor neîmpliniri, sînt reprezentative pentru stadiul și tendințele care se manifestă în mișcarea păpușă-

rească. Ca trăsătură definitorie comună, reținem *utilizarea exclusivă a păpușii* (fie în formă tradițională, fie stilizată modern), *păpușă tratată poetic și totodată cu umor*. Atenția față de nuanțe, rostirea logică și dicțiunea corectă au susținut și au pus în valoare armonia, unitatea, echilibrul forțelor angrenate în spectacol.

Înzestrate cu aceleași calități, inclinînd fie către satira și poezia în stil popular românesc, fie către comicul grotesc, fabulos sau fantastic, de circulație universală, s-au distins și spectacolul *Tindală... cloșcă* (alcătuire de farse populare realizată de Mihai Crișan, în regia lui Ștefan Lenkisch și scenografia Mioarei Bunescu), prezentat de reputatul nostru „Tăndărică”, precum și cele două montări semnate de Kovács Ildiko: *Ubu Rege*, de Alfred Jarry, la Teatrul de păpuși din Cluj-Napoca (scenograf, Virgil Svințiu) și *Bubico, Barlaboi Împărat, Trei zeițe*, după Caragiale, la Teatrul de păpuși din Baia Mare (scenograf, Ida Burmaz). Revista noastră s-a pronunțat, pe larg, asupra acestor premiere. Festivalul constanțean a scos în relief (dincolo de calitățile teatrale ale spectacolelor) și colaborarea creatoare a păpușarilor cu actorii de teatru dramatic. Creațiile realizate de Radu Vaida (în *Tindală*) și de Tudorel Filimon (în *Ubu*) îndreptățesc aspirația realizatorilor de spectacole de păpuși de a aduce actorul „la vedere”. Mă asociez celor care susțin că teatrul de păpuși poate folosi orice mijloace, inclusiv interpreți în fața paravanului. Problema e ca prezența acestor interpreți să fie cîntărită cu discernămint și integrată logicii spectacolului, în relație cu păpușa, și nu să reprezinte „atracția” unor reprezentații alcătuite la voia inspirației diletante. Mai puține decît în trecutul apropiat, manifestările de amatorism și mediocritate cu ifose au fost și acum energic repudiate.

Pasionații teatrului de păpuși făcut cu talent și fantezie, fără ambiția de a epata, au putut admira și fermecătorul spectacol al craiovenilor, *Cartea cu Apolodor* de Gellu Naum, în regia lui Horia Davidescu și scenografia lui Eustațiu Gregorian (despre care, de asemenea, am mai vorbit în paginile acestei reviste).

Cu valori certe în domeniul scenografiei și al mînuirii, dar și cu anumite hiatusuri în urmărirea ideii textului, în argumentarea transformărilor spectaculoase suferite de eroi în acțiune, s-au impus atenției, în formule stilistice diferite, și *Harap Alb* după Creangă, prezentat de teatrul din Galați (regia, Cristian Pepino; scenografia, Mircea Nicolau) și *Elefăntelul curios* de Nina Cassian, după Kipling, musical cu marionete expresive și bine mînuite, oferit de Teatrul de marionete din Arad (regia, Ion Puiu Simionescu; scenografia, Zoe Eisele Szucs).

Scene din două montări constănțene : „Metamorfoze” după Ovidiu și „Ursulețul Winnie Pooh” după A. A. Milne

Că a trecut epoca „descoperirilor” cu pretenții de originalitate, a exercițiilor stilistice gratuite, s-a putut convinge, în fața opiniilor unanim nefavorabile, și tânărul regizor Victor Circu, care a montat (cu echipa teatrului de păpuși din Timișoara, în scenografia, deosebit de interesantă, a Sofiei Krzyzanowsky) *Croitorașul cel viteaz*, după Frații Grimm, într-o formulă abracadabrantă, cu relații confuze între păpuși și oameni.

Discuțiile, pe grupuri de spectacole, prefăcute de criticii participanți, ca și colocviul final, au evidențiat creații mature, complexe; să-i numim încă o dată pe realizatori, deși ei sînt aceiași cunoscuți și consacrați Ștefan Lenkisch și Horia Davidescu. Ediția actuală a relevat și calitățile de animatori ale regizorilor Kovács Ildiko și Cristian Pepino. Kovács Ildiko a fost, pe bună dreptate, elogiată, pentru că a pus în circulație texte de valoare și pentru că a reușit să le însuflească într-o suită de imagini de mare forță expresivă, valorificînd capacitățile creatoare ale unor colective diferite ca pregătire. Lucrînd, la Constanța, cu două excelente artiste mînuitoare, Georgeta Nicolau și Aneta Forna-Christu, Kovács Ildiko a reușit să ofere un model de interpretare pe scena mică.

Regizorul Cristian Pepino obține soluții noi și ingenioase, datorită colaborării cu pictorii-scenografi: decorurile și păpușile realizate de Eugenia Tărășescu-Jianu și Mircea Nicolau pentru *Metamorfoze*, *Inimă rece* și *Harap Alb* sînt măturii elocvente ale fanteziei și rafinementului celor doi artiști, pe care regizorul s-a sprijinit în realizarea unor imagini scenice sugestive.

Din colocviul final, cu tema „Teatrul de păpuși și valorile culturii universale”, condus de criticul Ion Toboșaru, am reținut pledoariile în favoarea specificității dramaturgiei pentru păpuși, susținute de Vladimir Simon și Ilie Gyurcsik, în referate de înaltă ținută profesională, precum și patetica intervenție a dramaturgului Al. T. Popescu, în slujba valorificării „fondului de aur” al dramaturgiei noastre pentru păpuși. Pe drept cuvînt a fost apreciat așiful acestei ediții: Aristofan, Ovidiu, Creangă, Caragiale, Alfred Jarry, Frații Grimm, Gellu Naum, Nina Cassian etc.; dar lista poate fi completată — așa cum a arătat Ioana Mărgineanu — cu alte multe nume importante. Înviorătoare au fost intervențiile pro și contra apariției actorului la rampă, alături de păpușă, susținute cu aplomb agitatoric de Horia Deleanu și Victor Ernest Mașek. Aplaudată a fost și actrița Brîndușa Zaița-Silvestru, pentru scurta, dar substanțială sa alocuțiune în favoarea „farmecului păpușii” și a nevoii permanente de perfecționare profesională. Diverse alte observații utile privind dramatizările, precum și diversificarea modalităților de expresie în teatrul de păpuși, au formulat, în cadrul dezbaterilor, Mihai Crișan, Ana Predescu, Kovács Ildiko. Am regretat însă redusă participare la discuții a specialiștilor păpușari.

Toți cei prezenți au elogiât meritele organizatorilor Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Comitetul județean de cultură și educație socialistă, A.T.M. și Teatrul de păpuși din Constanța, în desfășurarea, în condiții optime, a acestei semnificative acțiuni.

Valeria DUCEA